

VALÓS TÉRBEN – AZ ONLINE TÉRÉRT

Networkshop 31: országos konferencia

2022. április 20–22.
Debreceni Egyetem

Szerkesztette: Tick József, Kokas Károly, Holl András

HUNGARNET Egyesület
Budapest, 2022

A kötet megjelenését támogatta az
Energiaügyi Minisztérium

Szerkesztette: Tick József, Kokas Károly, Holl András

Tipográfia és tördelés: Vas Viktória

Workshop

2022. április 20–22. Debreceni Egyetem, konferencia előadásainak közleményei

ISBN 978-615-82243-0-7

DOI: [10.31915/NWS.2022](https://doi.org/10.31915/NWS.2022)

Kiadja a HUNGARNET Egyesület
az MTA Könyvtár és Információs Központ közreműködésével
Budapest
2022

Borítókép: [freepik.com](https://www.freepik.com)

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	5
Lencsés Ákos: A nyílt tudomány pénzügyi vonatkozásai	7
Farkas Katalin: Centenáriumi média-adattár és virtuális kiállítás létrehozásának tanulságai az SZTE Klebelsberg Könyvtárban	13
Bódog András: A nyílt archívumi információs rendszer (OAIS) szabványának honosítása.....	20
Perlaki Attila: Oktatást segítő gamifikációs alkalmazások, mint szakdolgozati témák	27
Csapó Noémi – Dani Erzsébet: APPropó fejlődés – A Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtár mobilapplikációja.....	32
Simon András: Integrált könyvtári rendszerek tranzakciós rekordjainak vizsgálata, a könyvtári állomány digitalizálásának tervezésekor.....	41
Németh Márton: Az OSZK Webarchívum nemzetközi kapcsolatai.....	58
Antal Péter: A mesterséges intelligencia kihívásai a XXI. század társadalmára	70
Hajdu Csaba – Szilágyi Zoltán: Modern robotikai technológiai ismeretek oktatása „Teljes spektrumú” oktatási módszerrel	77
T. Nagy László – Boda István Károly – Tóth Erzsébet: E-tananyagfejlesztés virtuális 3D környezetben.....	84
Palencsárné Kasza Marianna: Digitális átállás – Minőség – lehetőségek az EQAVET terén.....	92
Nagy Gyula: Nemzetközi kitekintés a felsőoktatási könyvtárak világára: a EUGLOH könyvtári workshopja	99
Babocsay Gergely: Az európai természettudományi gyűjtemények digitális integrációja: határ a csillagos ég.....	108
Somorjai Noémi: Egyenlőtlenségek a tudományos kutatás területén. Az amatőr kutatók szerepe	114
Molnár Dániel – Dani Erzsébet: Robotok a könyvtárban: Hogyan válhat a robotika a könyvtári mindennapok részévé?	122
Horváthné Felföldi Helga: Digitalizáció a szakképzésben. A Szakmajegyzékben szereplő szakmák digitáliskompetencia jártassági szintjeinek felülvizsgálata	130
Kalcsó Gyula: Ne csak útra csomagoljunk! Miért fontos a csomagolás a digitális megőrzésben?	138
Karsa Zoltán István – Szeberényi Imre: A CIRCLE felhő elmúlt évtizede	146
Bobák Barbara – Kasza Péter: Az MI lehetőségei a kora újkori filológiában: Johannes Michael Brutus <i>Rerum Ungaricarum</i> libri kéziratának digitális kiadása (esettanulmány)	154
Egyed-Gergely Júlia – Vajda Róza, Gárdos Judit – Horváth Anna – Meiszterics Enikő – Micsik András – Martin Dániel – Marx Attila – Pataki Balázs – Siket Melinda: Szociológia, kutatási adatok, mesterséges intelligencia: lehetőségek és tapasztalatok	161
Szemes Botond – Bajzát Tímea – Fellegi Zsófia – Kundráth Péter – Horváth Péter – Indig Balázs – Dióssy Anna – Hegedüs Fanni – Pantyelejev Natali – Sziráki Sarolta – Vida Bence – Kalmár Balázs – Palkó Gábor: Az ELTE Drámakorpuszának létrehozása és lehetőségei.....	170

Sebestyén Ádám: Az ELTEdata szemantikus adatbázis legújabb fejlesztései.....	179
Szlamka Erzsébet: Új trendek a tanulási eredmények tanúsításában	185
Tóth Máté – Héjja Balázs: Webshop indítása közkönyvtári környezetben.....	192
Etlinger Mihály – Hernády Judit: A kiadás hagyatéka / a hagyatéka kiadása: A Régi Magyar Költők Tárának hálózati kiadásáról.....	199
Varga Emese – Makkai T. Csilla: „Ki a fenének kell collstok?” A digitális szöveg rejtett mértékegységei	204
Dobás Kata – Fazekas Júlia: ITIdata – Egy irodalmi adatbázis fejlesztése Wikibase alapon és ennek hasznosítása Kosztolányi Dezső forrásjegyzékénél	211
Sörény Edina: Kézai Simon Program – digitális családi fotóarchívum.....	219
Fülöp Tiffany – Molnár Tamás – Hoczopán Szabolcs: Open Monograph Press e-könyvplatform a Szegedi Tudományegyetemen	227
Palkó Gábor: Mesterséges intelligencia, digitális bölcsészet, kulturális örökség: trendek és eredmények.....	235
Pergéné Szabó Enikő – Bátfai Mária Erika: A tudományos publikálás támogatása a Debreceni Egyetemi és Nemzeti Könyvtárban	241
Csirmazné Rezi Éva: Nemzetközi kiadványazonosítók és kötelempéldányok kezelése az OSZK OKP (Országos Könyvtári Platform) rendszerében	250
Alföldi István – Dióssy Anna Laura: Digitálisan született kutatási anyagok megőrzése: a relációs adatbázis mint born-digital objektum	262
Fekete Norbert: HTR-modellépítés és kézírásfelismerés nagyméretű, többszerzős szövegtörzseten. A Transkribus alkalmazása az Arany János hivatali iratokon.....	271
Horváth Péter – Kundráth Péter – Palkó Gábor: ELTE Népdalkorpusz – magyar népdalok gépileg annotált adatbázisa	276
Nagy György: IKT eszközök alkalmazása az alsó tagozatos környezetismeret órákon.....	284
Köpösdí Zsuzsa – Molnár Tamás: Multimédiás, interaktív és adaptív tananyagok létrehozásának lehetőségei H5P keretrendszerrel	289
Jankó Tamás: Munka 4.0 – Ipar 4.0 – Szakképzés 4.0 – : A digitális kompetencia jövőbeni fejlesztési útjai	296
Békésiné Bognár Noémi Erika – Nagy Andor: Megújuló könyvtári statisztika: az egységes adatstruktúra és a korszerű megjelenítés kialakításának útján	304
Bolya Máttyás: Kézírtos dallamlejegyzések feldolgozása MI-vel támogatott digitális környezetben	310
Maróthy Szilvia – Seláf Levente – Vigyikán Villó: Régi magyar verskorpusz összeállítása stilometriai és számítógépes metrikai kutatásokhoz	324
Szűcs Kata Ágnes: Kézírtos források transzformációinak lehetőségei a közgyűjteményekben.....	330
Fellegi Zsófia: A digitális filológia infrastruktúrái. A DigiPhil megújulásáról.	338
Mihály Eszter: Mi az a dHUpla? A Digitális Bölcsészeti Platform bemutatása.....	345
Nemeskey Dávid Márk – Palkó Gábor: Szemantikus névelim-azonosítás magyar nyelvű szövegeken (a HuWikifier bemutatása)	359

Szemantikus névelem-azonosítás magyar nyelvű szövegeken (a HuWikifier bemutatása)

Nemeskey Dávid Márk – Palkó Gábor
 Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Történeti Intézet,
 Digitális Bölcsészet Tanszék, Digitális Örökség Nemzeti Laboratórium
nemeskey.david@btk.elte.hu, palko.gabor@btk.elte.hu

Bevezetés

A közgyűjteményi és webes forrású anyagok szemantikus címkézését céljával kitűző fejlesztés a Digitális Örökség Nemzeti Laboratórium keretei között valósul meg. A Nemzeti Laboratórium program az ITM kezdeményezésére 2020-ban indult, jelenleg összesen 18 Laboratórium működik párhuzamosan. Érdemes kiemelni, hogy bölcsész- és társadalomtudományi területen csak két laboratórium tevékenykedik. A társadalmi innovációt kutató és előmozdító TinLab szintén az ELTE vezetésével kezdte meg működését, akár a konzorciumi formában létrejött Digitális Örökség Nemzeti Laboratórium. Az összes többi laboratórium a sokkal könnyebben piacosítható „Hard Science” területén jött létre. A laboratóriumok ötéves futamidővel működnek, többnyire konzorciumi formában. A DH-LAB együttműködő partnere a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Irodalomtudományi Intézete, melynek keretei között a DigiPhil projekt működik, és amelynek technikai megújítása¹ a DH-LAB támogatásával valósul meg. A DH-LAB további partnere a Magyar Nemzeti Levéltár, amely elsősorban a gépi kézírásfelismeréssel kapcsolatos tevékenységekben, illetve a digitálisan született anyagok kezelése (born digital curation) területén aktív, ahogyan további konzorciumi partnerünk, a Miskolci Egyetem is.

A digitális örökség Nemzeti Laboratórium létrehozásának fő célja az volt, hogy kidolgozza a nemzeti kulturális örökség mesterséges intelligencia alapú feldolgozásának, kutatásának és oktatásának, valamint a lehető legszélesebb körű közzétételének a módszertanát, és mindezt úgy, hogy a kifejlesztett módszertanok és eszközök, valamint a szakértői kompetencia piaci hasznosítására is gyakorlatokat alakítson ki.

Ez a konferencián bemutatott mindkét eszközre, a szemantikus címkézőre és a gépi kézírásfelismerőre egyaránt érvényes.

A digitális kulturális örökség kutathatóvá tételével szélesebb felhasználói kör számára nyújthatunk célzottabb intelligens hozzáférést, még hozzá szemantikus mélységben. A digitalizálás folyamatának gyorsítása és javítása MI eszközök révén, valamint a tömeges digitalizálás eredményeinek gépi tárgyszavazása, a kéziratok automatikus felismertetése többszörösére emelheti a széles körben, intelligens módon felhasználható kulturális tartalmak mennyiségét.

De térjünk át az előadás voltaképpeni tárgyára, a szemantikus címkézőre. Adódik a kérdés: tulajdonképpen miért építünk tematikus címkéző eszközt? Amellett, hogy a digitális örökség minden területén hasznos, a DH-LAB három fejlesztési iránya is épít az ezen eszköz nyújtotta lehetőségekre.

Az első tevékenység, amit kiemelnék, a webaratás alprojekt keretei között folyik.² A fejlesztés középpontjában egy nyílt hozzáférésű szoftver, a Web Article Curator³ áll. Ennek a szoftvernek

1 Lásd jelen kötetben

2 <https://keptar.oszk.hu/kereses/reszletes.phtml?id=78376>

3 The ELTE.DH Pilot Corpus – Creating a Handcrafted Gigaword Web Corpus with Metadata Balázs Indig, Árpád Knap, Zsófia Sárközi-Lindner, Mária Timári, Gábor Palkó In the Proceedings of the 12th Web as Corpus Workshop (WAC XII), pages 33-41 Marseille, France 2020, <https://doi.org/10.5281/zenodo.3755323>

a segítségével webes forrású cikkek aratása történik, a weboldalak, elsősorban hírportálok cikkei részletes és szabványos formátumú metaadatokkal együtt kerülnek be a DH-LAB fejlesztette keresőszolgáltatásokba. Ezek jelenleg mintegy 3 millió cikket tartalmaznak. Mivel ezek többnyire szerzői jogvédett tartalmak, ezért a szolgáltatásban a nagyközönség csak a metaadatok között kereshet. Kutatási együttműködés keretében ugyanakkor a webes forrású cikk-korpuszt bármely érdeklődő kutatóval megosztjuk.

A célunk az, hogy ezeket a cikkeket a szemantikus címkéző segítségével a teljes szövegű szabad szavas keresésénél mélyebben tegyük kereshetővé.

Egy másik projektünk, ahol a szemantikus indexelésnek nagy a jelentősége, DH-LAB készülő repozitóriumi metakeresője, amely a magyarországi repozitóriumok dokumentumainak metaadataiban és azok szövegében egyszerre képes kereséseket végrehajtani. A SZTAKI és az MTA KIK közös keresője hasonló céllal jött létre, ám jelenleg csak a metaadatokat gyűjti össze, a dokumentumok szövegét nem kezeli.

Célunk az, hogy a szolgáltatás a dokumentumok teljes szövegében is lehetővé tegye a keresést, még hozzá szemantikus módon is. Ennek egyik fő akadálya jelenleg, hogy a gyűjteményi anyagok a repozitóriumokban többnyire változó minőségű PDF formátumú fájlokban vannak jelen. Célunk, hogy ezekből a dokumentumokból gépi feldolgozásra alkalmas formátumban nyerjük ki az adatokat, lehetőleg szabványos XML formátumban. Ennek különféle módszerei lehetségesek, azon dolgozunk, hogy a szolgáltatás automatikusan a legmegfelelőbb munkamenetet válassza ki a lehetséges eszközláncok közül, hogy a gépi feldolgozás számára a legalkalmasabbat válasszuk ki.

De miért is van szükség arra, hogy dokumentumokat wikifikáljunk vagy más módon szemantikus címkével lássuk el a szövegek elemeit?

Idézzünk fel egy példát. A képernyőképen az Ontotext cég által létrehozott szolgáltatás egy oldala látható. Az Ontotex hírportálok szövegét gyűjti össze és azokat szemantikusan címkézi. A képen egy a digitális kulturális örökség szempontjából releváns, a mesterséges intelligencia és a múzeumok kapcsolatáról szóló egészen friss cikk látható. Az Ontotext rendszere nem pusztán a cikkek szövegében keres, de azok elemeit különféle kategóriákba sorolt címkékkel látja el (pl. személyek, intézmények, földrajzi helyek, témák), és az ezek alkotta szemantikus hálózatot is bejárhatjuk.

Amikor Tim Berners-Lee a szemantikus web fogalmát bevezette, éppen ilyen szolgáltatás lebeghetett a szeme előtt. Olyan eszközök létrehozását sürgette, amelyek kizárják a többértelműségből származó tévedéseket (példáiban a Carlsberg karaktorsor szerepelt, ami egyszerre jelölhet egy sörmárkát, egy futballcsapatot és egy földrajzi entitást).

A szemantikus címkézés célja pontosan ez: entitások és entitástípusok azonosítása különféle szövegbeli megfogalmazásokat összekötve (pl. Budapest, Magyarország fővárosa), illetve azonos szövegbeli megfogalmazások értelmi differenciálása (pl. arany mint anyagnév és Arany [János] mint személy).

Az első olyan projekt, amely a Huwikifier szemantikus címkéző kutatási célú mintázatfelismerésre használja, helyneveket azonosít. A kísérlet során Kiss Tamás digitális bölcsész szakértővel együttműködve a COST Action *Distant reading for European Literary History* című projekt keretei között az ELTE Digitális Bölcsészeti tanszékén készült regénykorpusz regényeit elemeztük. A Huwikifier segítségével mintegy 14 ezer helyszínt azonosítottunk a 100 magyar nyelvű regényben, majd a Notegoat szolgáltatás segítségével térképes vizualizáció formájában jelenítettük meg az eredményeket. Egy ilyen elemzés képes lehet kulturális és/vagy irodalomtörténeti trendek felismerésére, illetve ilyen érvelések megerősítésére (vagy éppen cáfolatára).

Implementáció

Az eddigiekben egy szélesebb áttekintést adtunk a feladatról és a környezetről, amiben a rendszert használjuk. Ebben a fejezetben a „színfalak mögé lépünk” és egy részletesebb képet nyújtunk a Huwikifiről és a wikifikáció folyamatáról.

Wikifikáció

Definíciószerűleg a wikifikálás a szemantikus annotáció egy olyan változata, ahol a szöveg fontosabb szavait a Wikipédia⁴ entitásaival (oldalai URL-jével) címkézzük fel. Ennek a hagyományos – egyedi ontológián alapuló – szemantikus annotációval szemben számos előnye van. Egyrészt lehetővé teszi az annotációt saját ontológia készítése nélkül, hiszen adott egy nagy, közösségileg épített, több nyelven is elérhető entitás-adatbázis. A Wikipédia-entitások ráadásul bárki számára ismerős és érthető fogalmakat takarnak. Másodrészt az entitásokhoz tartozó cikkek, illetve az oldalak közötti hivatkozások lehetőséget biztosítanak az entitások automatikus felismerésére.

Természetesen a Wikipédiának hátrányai is vannak: a cikkek minősége hullámzó lehet, illetve a mennyiségük is változó az egyes nyelveken belül. A cikk írásának idején a legnagyobb Wikipédia, az angol körülbelül 6,5 millió cikket tartalmaz, míg a magyar kicsit többet, mint fél milliót. Ez utóbbi jelentősen korlátozza egy, a magyar Wikipédiára épülő rendszer felidézését (*recall*).

Algoritmusok

Az itt használt „wikifikáció” szó az első rendszer, a *Wikify!* nevéből származik (Mihalcea és Csomai, 2007). Az évek során több hasonló algoritmust is kidolgoztak, amik mind az alábbi három lépést valósítják meg különböző módszerekkel:

1. Entitás-jelöltek felkutatása a wikifikálandó szövegben.
2. A jelöltek azonosítása Wikipédia-entitásokkal. Mivel egy jelölt több különböző entitásra is utalhat (pl. *Washington* város, állam, vagy személy?).
3. Az entitások szűrése aszerint, hogy mennyire relevánsak a szöveg tematikája szempontjából.

A *Wikify!* kulcsszókineréssel állítja fel a jelölteket, majd a jelölt környezete és a célentitás(ok) cikkei közötti szöveges hasonlóság alapján egyértelműsít. Milne és Witten egyrészt a szöveges helyett egy, a bejövő hivatkozások halmazhasonlóságán alapuló *szemantikus hasonlóság* (*semantic relatedness, SR*) metrikát vezet be (2008a), másrészt gépi tanuló algoritmusokat alkalmaz a jelöltek megtalálására és egyértelműsítésére (2008b).

Hoffart és társai (2011) alkalmaznak először gráfalapú hasonlósági módszert jelöltazonosításra. A jelöltek és a hozzájuk csatolható entitások egy *jelölt-entitás gráfot* feszítenek ki. Minden jelöltnek és lehetséges entitásnak egy-egy csomópont felel meg. Egy jelölt és egy entitás csomópont között akkor húzódik él, ha a jelölt utalhat az adott entitásra; két entitás között pedig akkor, ha azok valamilyen értelemben hasonlóak. Az entitások hasonlósági metrikája algoritmusfüggő, és az élek a metrika értékével súlyozottak.

Hoffart és társai módszere ebben a gráfban keres olyan sűrű algráfokat, amik minden jelölthöz egy entitást rendelnek. Brank és társai (2017) ezt az ötletet vitték tovább *Wikifier*⁵ nevű rendszerükben, és a Google PageRank (Brin és Page, 1998) algoritmusával azonosítják

---

4 <https://www.wikipedia.org/>

5 <https://wikifier.org>

a legfontosabb entitásokat. Ehhez a személyre szabott (*personalized*) PageRank algoritmust használják, ahol a sztochasztikus szörföző a jelölt csomópontokból indul, és legmagasabb PageRankkel rendelkező entitásokkal annotál.

Megfigyelhető, hogy a legtöbb wikifikációs módszer a fenti három lépésből főleg az elsőre és a másodikra koncentrál; a relevanciaszűrés kevésbé kutatott terület. A Wikify! A kulcsszavak, míg a Wikifier a PageRank pontszámok alapján sorrendezi az entitásokat, és egy bizonyos küszöb alattiakat eldobja. A küszöb azonban mindkét esetben az algoritmus hiperparamétere, aminek helyes megválasztása jelentősen befolyásolja a rendszer teljesítményét.

Huwikifier

A mi rendszerünk – ahogy neve is utal rá – a Wikifier újraimplementálásán alapul. Annak ellenére döntöttünk az újraimplementálás mellett, hogy a Wikifier algoritmus a nyelvfüggetlen, és az oldalon (illetve az API-n) keresztül magyarul is használható. Az egyik indok épp a nyelvfüggetlenség: a Wikifier nem veszi figyelembe a magyar nyelv jellegzetességeit, ami jelentősen rontja az eredményt. A másik ok, hogy olyan funkciókat is implementálni tudjunk, amik nem szerepelnek az eredeti, zárt rendszerben.

Jelen (béta) állapotában a Huwikifier az eredeti Wikifier algoritmusának minden lépését megvalósítja. A rendszernek két végpontja van: egy REST API, ami a Wikifier API nekünk szükséges részalmazát támogatja, és egy HTML tesztinterfész, ami egy megadott dokumentumon lefuttatja az annotációt, és különféle tesztelési információkat jelenít meg. A Wikifierrel való API kompatibilitás fontos szempont volt, hogy az azt használó szemantikus keresőt könnyen, a végpont átírásával egyszerűen át tudjuk állítani a Huwikifier használatára.

A tesztüzem alatt a rendszer nem elérhető a nyilvánosság számára, de a kész rendszert nyilvánosságra tervezzük hozni.

Wikifikálás magyarul

Az eredeti Wikifierrel magyar mondatokkal tesztelve, két fő hibaosztályt ismertünk fel. Ezek közül az első a morfológia figyelmen kívül hagyása. A Wikifier a jelöltek megtalálásához a szövegben az egyes entitások valamilyen ismert, Wikipédiában látott említését keresi. A keresés azonban szigorúan a felszíni formára korlátozódik. Ez a módszer jól működik angolra, ahol egy lemmához kevés lehetséges felszíni alak tartozik; azonban egy, a magyarhoz hasonlóan gazdag morfológiájú nyelvben az *adatrítkaság* problémákat okozhat. Egy valós példa erre Székesfehérvár, aminek említései között előfordulnak a „Fehérvár”, „Fehérvárról” alakok, de pl. a „Fehérvárnál” nem, ezért ha az annotálandó szöveg ezt tartalmazza, az algoritmus nem ismeri fel azt jelöltként.

A másik hiba a szófajok figyelmen kívül hagyása. A „Tüdejét is kiköpi, ahogy szív egy kis levegőt.” mondatban a Wikifier mind a „tüdő”-t, mint a „szív”-et annotálja a megfelelő testrészek oldalaival, függetlenül attól, hogy az utóbbi ebben mondatban egy ige.

A Huwikifier ezeket a problémákat az emtsv⁶ (Indig és társai, 2019) segítségével oldja meg. Egyrészt mind a szöveget, mind az említéseket lemmatizálja, így az első példában mind a „Fehérvárról”, mind a „Fehérvárnál” „Fehérvár”-ra egyszerűsödik. Ez nemcsak abban segít, hogy az adatrítkaságot megszüntesse, hanem az említésadatbázis méretét is jelentősen lecsökkenti, hiszen elég a lemmákat eltárolni a felszíni alakok helyett. Másrészt az emtsv a szöveg minden szavához visszaadja a szófajt is, amit felhasználunk a jelöltek szűréséhez: minden jelölt, ami nem főnévre végződik (vagyis nem főnévi csoport) törlésre kerül.

6 <https://github.com/nytud/emtsv>

A Huwikifier az emtsv-t REST API-n keresztül éri. A Huwikifier teljesítményét szemlélteti, hogy az emtsv felel egy átlagos online média cikk feldolgozási idejének 2/3–3/4-ért.

Új funkciók

A Huwikifiert, bár még béta állapotban van, elkezdtük bővíteni az eredeti rendszeren túlmutató funkciókkal. Ezek egyike a TEI XML⁷ kezelése.

A digitális bölcsészet nagy hangsúlyt fektet a dokumentumokhoz tartozó metaadatokra, emiatt nyers szöveg helyett a repozitóriumok tipikusan TEI XML formátumú dokumentumokat tartalmaznak. Ennek megfelelően e formátum támogatása alapvető cél volt. A Huwikifier képes fogadni TEI XML formátumú bementet az API-n keresztül, és az annotációkat a szavak XML ID-jaival indexelni. Ezt utána a kliens mint külön *standoff annotation* mezőt adhatja hozzá a dokumentumhoz (hasonlóan egyéb, nem tokenszintű annotációkkal, mint pl. névelemek).

Mivel a TEI XML-eink már eleve tartalmazzák a legalapvetőbb nyelvi annotációkat (lemma, szófaj), ezért ebben az esetben a Huwikifier maga már nem hívja meg az emtsv-t, így egy TEI XML dokumentum feldolgozása gyorsabb, mint a nyers szövegé lenne.

A másik új funkciót a fenti COST Action projekt inspirálta. A Huwikifierbe felvettük a WikiData⁸ ontológia IS-A kapcsolatát. Amennyiben ez az adat elérhető, a rendszer nem csak az egyes entitások WikiData azonosítóját adja vissza, hanem azok közvetlen taxonómiai szülőkategóriáit is⁹. Ezen kívül a kliens kikötheti, hogy csak bizonyos kategóriába eső entitásokra kíváncsi; ez esetben a többi entitást töröljük a kimenetből. Bár a fenti kutatás idején ez a funkció még nem volt elérhető, a további, hasonló projektek végrehajtását jelentősen meg fogja könnyíteni.

Terveink közé tartozik ennek a funkciónak a bővítése az IS-A-n kívüli, tetszőleges relációk támogatásával.

Távlati tervek

A Huwikifier már jelenlegi állapotában is használható, és alkalmazható digitális bölcsészeti kutatások támogatására. Mielőtt azonban késznek nyilváníthatnánk, fontos, hogy az algoritmus robusztusabb legyen: kevesebb irreleváns vagy téves entitást annotáljon. Jelenleg ennek tesztelése és a talált hibák javítása folyik.

Hosszabb távon a rendszert kétféleképp tervezzük továbbfejleszteni. Ahogy láttuk, a különféle wikifikáló algoritmusok más és más módszerekkel oldották meg a főbb lépéseket. Tervezzük a Huwikifier algoritmusát más rendszerekben alkalmazott megoldásokkal, úgymint kulcsszó-kereséssel és gépi tanulási módszerekkel kiegészíteni. Természetesen utóbbiak ma neurális, ún. mélytanulós modellek lennének. Ehhez szükségünk lehet megfelelő tanító és tesztadat létrehozására is.

A másik irány a Wikipédián kívüli, további tudásbázisok bevonása. Olyan adatokra gondolunk itt, mint más wiki oldalak, enciklopédiák, ember- (ki-kicsoda) vagy cégnyilvántartások, stb. Mivel ezekben nincs feltétlenül meg a Wikipédia interkonnektivitása, vagy az entitások szöveges körülírása, automatikus annotációra való alkalmazhatóságuk külön kutatás tárgya lesz.

---

7 <https://tei-c.org/>

8 <https://www.wikidata.org/>

9 Hasonló funkció létezik az eredeti Wikifierben is, de az DBPedia kategóriákat ad vissza.

Bibliográfia

- Brank, Janez, Gregor Leban, and Marko Grobelnik. „Annotating documents with relevant wikipedia concepts.” *Proceedings of SiKDD* 472 (2017).
- Sergey Brin and Larry Page (1998). The anatomy of a large-scale hypertextual Web search engine. *Computer Networks and ISDN Systems*. 30 (1–7): 107–117.
[https://doi.org/10.1016/S0169-7552\(98\)00110-X](https://doi.org/10.1016/S0169-7552(98)00110-X)
- Johannes Hoffart, Mohamed Amir Yosef, Ilaria Bordino, et al. 2011. [Robust Disambiguation of Named Entities in Text](#). In *Proceedings of the 2011 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing*, pages 782–792, Edinburgh, Scotland, UK.. Association for Computational Linguistics.
- Balázs Indig, Bálint Sass, Eszter Simon, Iván Mittelholcz, Noémi Vadász, and Márton Makrai: One format to rule them all – The emtsv pipeline for Hungarian. In: *Proceedings of the 13th Linguistic Annotation Workshop*. Association for Computational Linguistics, 2019, 155-165. <https://doi.org/10.18653/v1/W19-4018>
- David Milne and Ian H. Witten. 2008a. An Effective, Low-Cost Measure of Semantic Relatedness Obtained from Wikipedia Links (AAAI 2008). Association for the Advancement of Artificial Intelligence. Chicago, IL, USA, 25-30.
- David Milne and Ian H. Witten. 2008a. Learning to link with wikipedia. In *Proceedings of the 17th ACM conference on Information and knowledge management (CIKM ,08)*. Association for Computing Machinery, New York, NY, USA, 509–518.
<https://doi.org/10.1145/1458082.1458150>
- Rada Mihalcea and Andras Csomai. 2007. Wikify! linking documents to encyclopedic knowledge. In *Proceedings of the sixteenth ACM conference on Conference on information and knowledge management (CIKM ,07)*. Association for Computing Machinery, New York, NY, USA, 233–242. <https://doi.org/10.1145/1321440.1321475>